

اثر بخشی آموزش در موضوع خود مراقبتی

▶ اثر بخشی در حیطه دانشی

- با پرسش مبانی آموزش داده شده و مقایسه با اهداف آموزشی ارزیابی می شود

▶ اثر بخشی در حیطه مهارتی و عملکردی

- تغییر رفتار بیمار ملاک ارزیابی اثر بخشی آموزش های خود مراقبتی به بیماران می باشد.

مثال

- مصاحبه با بیمار و تکرار آموزش های ارائه شده در خصوص میزان فعالیت و راه رفتن بیمار پس از عمل جراحی و مشاهده رفتار بیمار در خصوص رعایت عملی این آموزش

مدل چہار سطحی کرک پاتریک

مدل کرک پاتریک چیست؟

➤ مدل کرک پاتریک، یک مدل ارزیابی اثربخشی برنامه‌های آموزشی است.

➤ برای تعیین نتیجه اجرای یک برنامه‌ی آموزشی، لازم است عملکردهای آن مورد ارزیابی قرار گیرد تا بتوان انحرافات احتمالی از هدف‌های برنامه را کشف و تصحیح نمود.

سطح نخست: واکنش (reaction)

- منظور از واکنش، میزان واکنشی است که فراگیران به تمامی عوامل مؤثر در اجرای یک دوره‌ی آموزش، از خود نشان می‌دهند.
- واکنش چگونگی احساس شرکت کنندگان را در مورد برنامه‌ی آموزش، اندازه‌گیری می‌کند.
- از طریق نظرخواهی، پرسش‌نامه‌ها و مواردی نظیر آن، می‌توان اطلاعات مربوط به این بخش را جمع‌آوری کرد.

سطح دوم: یادگیری (learning)

➤ یادگیری، عبارت است از تعیین میزان فراگیری مهارت‌ها، تکنیک‌ها و حقایق که در دوره‌ی آموزشی به شرکت‌کنندگان آموخته شده و برای آنان روشن شده است.

➤ در این مرحله دانش شرکت‌کنندگان قبل از برنامه‌ی آموزشی با میزان دانش آنها پس از برنامه‌ی آموزشی مقایسه می‌شود.

➤ با برگزاری امتحانات (پیش‌آزمون و پس‌آزمون)، مصاحبه و مشاهدات می‌توان به جمع‌آوری اطلاعات مربوط به این مرحله پرداخت.

سطح سوم: رفتار (behavior)

➤ منظور از رفتار، چگونگی و میزان تغییراتی است که در رفتار شرکت‌کنندگان، در اثر شرکت در دوره‌های آموزشی حاصل می‌شود. در واقع میزان انتقال مطالب به محیط عملی کار، مدنظر است.

➤ از طریق بررسی تغییرات در کار و رفتار شرکت‌کنندگان می‌توان به جمع‌آوری اطلاعات مربوط به این بخش پرداخت.

سطح چهارم: نتایج (results)

➤ منظور از نتایج، میزان تحقق هدف‌هایی است که به طور مستقیم به سازمان ارتباط دارد.

➤ از طریق بررسی اسناد، مدارک و اثرات در کل سازمان، می‌توان به جمع‌آوری اطلاعات مربوط به این بخش پرداخت.

نمای ارزش هر یک از سطوح برای سازمان

ساده

پایه‌های ارزشیابی

دشواری

تشریح ارزیابی سطح نخست

- کرک پاتریک راهنمایی‌های زیر را برای اجرای این سطح، ارائه می‌دهد:
1. آنچه را که قرار است یادگیرندگان پس از طی دوره‌ی آموزشی بدان نایل شوند، تعیین کنید.
 2. یک فرم پرسشنامه با پرسش‌های بسته طراحی کنید.
 3. بخشی را در فرم برای ارائه‌ی سایر نظرات و پیشنهادها اختصاص دهید و پیشنهاد دهندگان را تشویق کنید.
 4. پاسخ‌های شرکت‌کنندگان را به درصد تبدیل کنید.
 5. پرسش‌ها را به گونه‌ای طراحی کنید که منجر به پاسخ‌های دقیق و درست شوند.
 6. برای پذیرش میزان موفقیت دوره، استاندارد (هدف) تعیین کنید.
 7. اقدامات را در برابر استانداردها اندازه‌گیری کنید، سپس اقدام مناسب را انجام دهید.
 8. اقدامات اصلاحی مناسبی برای بهبود تعیین کنید.

تشریح ارزیابی سطح دوم

کرک پاتریک در کتاب ارزیابی برنامه‌های آموزشی، راهنمایی‌های زیر را برای اجرای این سطح ارائه می‌دهد:

1. از یک گروه کنترل (شاهد) استفاده کنید.
2. میزان دانش و مهارتی را که قرار است یادگیرندگان پس از طی دوره کسب کنند، پیش از اجرای دوره می‌بایستی ارزیابی کرد. برای اندازه‌گیری میزان دانش و یا گرایش، از پرسش‌های تشریحی و برای ارزیابی میزان مهارت از آزمون‌های عملکردی استفاده می‌شود.
3. صد درصد پاسخ‌ها را جمع‌آوری کنید.
4. از نتایج ارزیابی، برای اقدامات اصلاحی استفاده کنید.

تشریح ارزیابی سطح سوم

کرک پاتریک راهنمایی‌های زیر را برای اجرای این سطح ارائه می‌دهد:

1. از یک گروه کنترل استفاده کنید.
2. زمانی را برای اینکه رفتار یادگرفته شده در محیط واقعی کار رخ دهد، تخصیص دهید. (معمولاً بین ۳ تا ۶ ماه پس از طی دوره).
3. اگر دوره‌ی آموزشی، عملی (مهارتی) بوده، عملکرد قبل و بعد را ارزیابی کنید.
4. با یک یا چند نفر از همکلاسی‌ها، سرپرست مستقیم، زبردستان و دیگر افرادی که رفتار یادگیرنده را مشاهده می‌کنند، مصاحبه یا نظرسنجی کنید.
5. صد درصد پاسخ‌ها را دریافت کرده، یا از روش نمونه‌گیری استفاده کنید.
6. ارزیابی‌ها را در زمان‌های مناسب تکرار کنید.
7. در ارزیابی‌ها از رویکرد هزینه-فایده استفاده کنید.

تشریح ارزیابی سطح چهارم

1. زمانی را برای اینکه نتایج به ثمر برسند تخصیص دهید.
2. در صورتی که دوره عملی یا مهارتی است، از یک گروه کنترل استفاده کنید.
3. ارزیابی کنید.
4. ارزیابی‌ها را در زمان‌های مناسب تکرار کنید.
5. از رویکرد هزینه-فایده استفاده کنید.
5. اگر برای تایید اثربخشی دوره، مدارک منطقی وجود ندارد به مدارکی که دارید، بسنده کنید.

ردیف	عناصر قابل ارزیابی	ضعیف	متوسط	خوب	ملاحظات
۱	بیمار / مراقب اصلی / مددجو، پزشک معالج و پرستار خود را می شناسد				
۲	بیمار / مراقب اصلی / مددجو، بیماری، علت آن، عوارض و علائم هشدار بیماری خود را می شناسد				
۳	بیمار / مراقب / مددجو، نحوه صحیح (میزان، زمان، عوارض، تداخلات دارویی و روش) و مراقبتهای مورد نیاز در مورد مصرف داروهای خود را می داند.				

ردیف	عناصر قابل ارزیابی	ضعیف	متوسط	خوب	ملاحظات
۴	بیمار / مراقب اصلی / مددجو ، اطلاعات لازم در مورد میزان فعالیت های روزانه خود را می داند.				
۵	بیمار / مراقب اصلی / مددجو، رژیم غذایی مختص بیماری خود را می داند.				
۶	بیمار / مراقب / مددجو، بیماری ، علت آن ، نحوه مراقبت از خود در منزل و پیامدهای احتمالی ناشی از درمان را می داند.				

ردیف	عناصر قابل ارزیابی	ضعیف	متوسط	خوب	ملاحظات
۷	بیمار/ مراقب/ مددجو، مرجع پاسخگویی به سؤالات خود درباره بیماری خود و نهادهای حمایتی موجود در جامعه را پس از ترخیص می داند.				
۸	بیمار/ مراقب اصلی/ مددجو، زمان و مکان پیگیری ها و مراجعات بعدی خود را می داند.				
۹	بیمار/ مراقب اصلی/ مددجو، از برنامه های آموزشی که توسط پرستاران ارائه شده، رضایت دارد.				
۱۰	پرستار از روشهای کمک آموزشی مناسب (پمفلت، بروشور، فیلم و...) برای آموزش به بیمار استفاده کرده است.				

منابع

ارزشیابی اثربخشی برنامه های آموزشی، تالیف دونالد و جیم کرک پاتریک، انتشارات آییز.